

In memoriam Sieuwke van der Werf

H. Koop

7 augustus overleed Sieuwke Van der Werf plotseling. Daarmee verloren we een zeer toegewijd vegetatiekundige en een heel bijzonder mens. Met zijn kleine gedrongen gestalte, zijn lang, dun achterover gekamde haar en zijn onafscheidelijk Noors vest met knickerbocker was Sieuwke een karakteristieke verschijning. Velen zullen hem zich zo herinneren, in het veld met zijn schoudertas en steekboortje, een pH-meter en een onafscheidelijk notitieboekje om 'nog even een opname maken'.

Sieuwke had een bijna tomeloos enthousiasme voor de dingen die hem grepen. Hij kon bevlogen vertellen van zijn laatste bevindingen in dat ene bos, waar hij was geweest. Die bijzondere soortencombinatie en dat samen met een uitzonderlijk bodemtype. En die plek was al als bos vermeld in een document van 1687, dat hij onlangs in dat archief had gezien. En die naam: .... een Lindentoponiem ! Maar evengoed kon hij je met hartstocht een verhandeling geven over de horizontale lijnen in de Renaissance muziek. De muziek die hij zong en speelde op zijn fluiten. Hij ging door tot de toehoorder het liet afweten.

Hij kon zijn enthousiasme overdragen op studenten en in de begeleiding was niets hem hierbij te veel. Zo heb ik hem als student in 1977 opgebeld met de vraag of ik eens bij hem langs kon komen met mijn opnamen voor mijn doctoraalscriptie. Ik werd 's avonds om 20.00 uur verwacht bij hem thuis waar we tot na middernacht door boomden over de tabellen en de verschillen tussen het voor mij toen nieuwe Gierstgras-

Beukenbos en het Eiken-Haagbeukenbos.

Sieuwke beschikte over een geweldige veldkennis. Hij was NJN-er en fietste vanuit Arnhem stad en land af. Hij begon te werken als tekenaar bij het kadaster en later als technisch tekenaar op de afdeling Plantensystematiek en -geografie aan de Landbouwhogeschool Via avondstudie haalde hij zijn HBS-diploma om vervolgens naast zijn werk zijn ingenieurstitel bosbouw aan de LH te behalen. Een met veel offers be-

vochten positie als wetenschapper.

De toepassing van de vegetatiekunde in de bosbouw in het Nationaal park De Hoge Veluwe was onderwerp van zijn doctoraalscriptie. Hij toonde daarin o.a. de relatie aan tussen de topscheutlengte van Grove dennen en het vegetatietype.

Sieuwke kwam op het RIN voor recreatie-onderzoek in Meyendel. Daarbij stootte hij op de duinstruweel-opnamen van Boerboom in de Kijfhoek en de Bierlap. Jarelang continueerde hij het opnemen van deze PQ's, tot ze in de jaren '80 door het duinwaterleidingbedrijf werden overgenomen. Oude opnamen intrigeerden hem. In de Achterhoek traceerde hij opnamen van Meyer-Drees. Studenten namen de opnamen van Diemont in het Savelsbos en het Gerendal opnieuw op, en ook zijn inmiddels 20 jaar oude eigen opnamen in de Sysselft werden heropgenomen.

Een volgend groot project van het RIN betrof de Veluwekartering. Voor de voet weg, moest in korte tijd een zeer grote oppervlakte gekarteerd worden, ongeacht of daarin 'kensoorten' van verbonden of associaties te vinden waren. Het gebruik van 'herkensoorten' voor het kunnen plaatsen van vaak rudimentair ontwikkelde vegetaties stond daarbij centraal. Zoals je aan Zoete kers en Grote muur in de bosranden het Wintereiken-Beukenbos herkent. Eerder had Sieuwke een bijdrage geleverd voor het Nederlandse deel van de kartering van de Potentiële Vegetatie van Nordrhein-Westfalen in de Deutscher Planungsatlas van Trautmann (1972). Geïnspireerd ook door de jaarlijkse excursies met de Arbeitsgemeinschaft fuer Forstliche Standorts- und Vegetationskunde met o.a. Professor Gisela Jahn, waar hij gedurende meer dan 25 jaar zelden verstek liet gaan, ontwikkelde Sieuwke een systeem van PNV's voor de Veluwe en de IJsselvallei.

In de jaren '80 werkte hij aan een indeling volgens dit principe van de bosgemeenschappen voor heel Nederland. In 1991 verscheen zijn belangrijkste publicatie: het boek *Bosgemeenschappen*, dat inmiddels een brede toepassing kent in het bos- en natuurbeheer. Het droeg ondermeer bij tot de systematiek van de selectie van A-lokaties en van bosreservaten.

Vooral zijn ervaring met het heropnemen van de oude vegetatieopnamen en de kartering van grote gebieden leidden tot het gebruik van het concept van de PNV's voor de indeling van de bosgemeenschappen. Sieuwke onderscheidde voor Nederland nieuwe bosgemeenschappen zoals de Dennenbos-gemeenschappen op uitgestoven laagten en Beukenbos-gemeenschappen op leem- en krijtverweringsbodems.

De pragmatische generaliserende indeling van onderling verschillende actuele vegetaties tot een complex onder de naam van één PNV werd hem niet door iedereen in dank aangenomen.

Sieuwke ging niet makkelijk om met deze kritiek, overtuigd als hij was van zijn eigen gelijk dat hij met een aan monnikenwerk grenzende ijver trachtte te bewijzen. Deze eigenschap leverde hem niet altijd vrienden op en het kon oude vriendschappen soms onder druk zetten.

Voortdurend werd Sieuwke geplaagd door ziekte. Een virusinfectie, via besmetting bij de tandarts tastte zijn hartkleppen aan en een latere tekenbeet bezorgde hem het complexe ziektebeeld van de ziekte van Lyme: vermoeidheid, hartritmestoringen en gewrichtsontstekingen. Meerdere keren was hij er zeer ernstig aan toe. Hij kon daardoor niet meer doen wat hij nog wilde. Maar als hij maar weer een beetje op de been was ging hij weer met frisse moed naar buiten om te genieten van zijn bos.

Sieuwke was ook een echte levensgenieter. Hij hield van zijn bos en had er plezier in

dat hij een beetje herkende hoe de natuur in elkaar stak. Ook van zijn muziek kon hij genieten en met gesloten ogen wiegend speelde hij op een van zijn kromhoorns of blokfluiten. Maar ook van lekker eten en drinken met vrienden na een dag hard werken had hij veel schik. Het liefst zat hij daarbij in een goedkope dorpskroeg, echter wel met een goed glas wijn.

We zullen Sieuwke's verschijning missen op excursies en op de dagen van de Vegetatiecommissie van KNB(otanische)V, maar ook op de KNB(osbouw)V-studiekringdagen. Maar ik mis hem het meest als vriend en als grote vraagbaak.